

KOMMENTAR TILL MÖNSTERAVTAL – HÖRBOK

¶ BAKGRUND

När någon vill förvärva en rätt att nyttja en författares verk på ett visst sätt, är det av avgörande betydelse att upplåtelsen sker genom ett tydligt avtal, anpassat just för den aktuella användningen. I annat fall försämras författarens möjlighet att överblicka, värdera och kontrollera den användning som sker av hans eller hennes verk. Författarförbundet har därför tagit fram särskilda och separata villkorsbilagor för ett antal olika avtalssituationer som en författare kan ställas inför.

¶ ALLMÄNNA SYNPUNKTER RÖRANDE HÖRBOKSVILLKOREN

Marknaden för hörböcker (eller ljudböcker, som de ibland kallas) har ökat på senare år på området för allmänlitteratur. Fler hörboksutgivare etablerar sig på området, men marknaden domineras fortfarande av en stor aktör (Bonnier Audio).

Med hörböcker avses upplagebaserad utgivning av verket i exemplarbunden form. Annorlunda uttryckt skall det vara fråga om utgivning av en uppläsning av verket på analogt ljudband eller CD-skiva. Annan typ av tillgängliggörande – exempelvis genom ljudfiler som distribueras över Internet omfattas alltså inte av villkoren, eftersom sådan distribution kräver helt andra avtalslösningar.

Utgivningen av hörböcker sker i huvudsak på samma sätt som traditionell bokutgivning. Detta innebär att villkoren för hörboksutgivning i långa stycken påminner om villkoren för bokutgivning. Det finns emellertid ett antal särdrag som bör uppmärksammas. Ett är att motsvarigheten till tryckning av ny upplaga kräver mindre insatser av förlaget på hörboksområdet.

Förbundet rekommenderar vid hörboksutgivning en författarroyalty om lägst 16,5 % av f-priset. Den valda minimiroyaltysatsen skall ses mot bakgrund av att det vid hörboksframställning tillkommer kostnader för den skådespelare som gör uppläsningen. Om det är författaren själv som läser upp sitt verk, skall han eller hon följaktligen ha särskild ersättning för själva uppläsningen.

SFF hade tidigare under lång tid ett avtal med minimivillkor med hörboksförlaget Iris Förlag AB, som 1999 köptes upp av Bonnier Audio. Bonnier Audio ansåg att förbundets avtal med Iris innebar för bra villkor för upphovsmännen och sade därför upp detta avtal. Det upphörde den 31 augusti 2000. Enligt det gamla avtalet skulle författarens royalty uppgå till 18 % av f-priset. Emellertid fick förlaget minska royaltyn underlaget med ett emballageavdrag om högst 25 %. Regleringen påminde således om motsvarande reglering rörande det sk bandkostnadsavdraget i ramavtalet för bokutgivning.

Emballageavdragets rimlighet har minskat och avdraget är enligt förbundets mening idag att betrakta som obsolet. Författarförbundet har därför valt att i de nu rekommenderade minimivillkoren behandla emballageavdraget på samma sätt som bandkostnadsavdraget när det gäller inbundna böcker. Som ett första steg har förbundet räknat med en sänkning motsvarande den som skedde på baksidan redan 1991, d v s emballageavdraget har sänkts till 15 %. Härefter har de 15 kvarstående procentenheterna kvarstående avdraget »delats lika« mellan författare och förlag, så att författarens royaltysats nu kommer att uppgå till 16,5 %. Ex: För att eliminera emballageavdraget om 15 % har det således fått belasta f-priset på en hörbok med ett avdrag om 7,5 %. Ett »gammalt« f-pris om 100 kr blir istället 92,50 kr ($100 - 7,5 = 92,5$). Royaltysatsen 18 % blir i konsekvens härmed avrundat 16,5 %: $18 \times 0,925 = 16,65$.

Utgivningen av en hörbok sker vanligtvis som uppföljning till en traditionell bokutgivning som visat sig ha bra försäljning. Vid en jämförelse med »pappersboken« framställs hörböcker också på ett sätt som tillåter större flexibilitet i produktionen – restupplaga behöver inte uppkomma i alls samma omfattning som vid traditionell bokutgivning. Förbundet har därför inte sett någon anledning till att införa någon särskild, lägre, realisationsroyalty.

Vid bokklubbsförsäljning av hörböcker i förlagets egen bokklubb får royaltyn underlaget sättas ned med högst 25 %. Här avses t ex den försäljning av Bonnier Audios titlar som sker genom förlagets lyssnarklubb.